

HBT Politik Bilim

Müfit Akyos

Yenilik ne değildir?

Hiçbir kavram bağlamından öte anlam ve işlev taşıyamaz...

Doğrusal düşüncenin yanlış varsayımlarını içerecek biçimde /bilim/teknoloji → **yenilik** → refah/ denklemini kurabiliyoruz. Böylece yaşamı özellikle toplumsal boyutuyla yalın bir denklemin içine sığdırmaya çalışıyoruz. Bunda bütün düşünce dilimizi pazar ve iş dünyası kavramlarıyla doldurmamızın etkisi olsa gerek.

Kavramların ortaya çıkışı toplumların düşünsel gelişim süreçleri içinde oluyor. Tartışılmaları ve geliştirilmeleri de çoğunlukla bu süreçlere dahil olanlarca yapılıyor. Kavramları kendi yaşam alanlarımızdaki (üretim, sosyal, bilim-teknoloji vb.) gelişmelerin karşılığı olarak türetemiyorsak doğal olarak dışarıdan alıyoruz. Almak bir yana üzerinde fazla düşünmeden kullanmaya başlıyoruz. Dünyayı saran yenilik de (inovasyon) bu kavramlardan. Her yıl üzerine yüzlerce kitap yazılan binlerce makale yayınlanan yeniliği, henüz yolun başında iken doğru kavrayıp tanımlayabilmek özellikle popülist yaklaşımlarla bozulmasının önüne geçebilmek için önemli. Bir zamanların kalite rüzgârı gibi “ya yaparsın ya ölürsün” tehdidi bir yana yeniliğin önemini kesinlikle yadsımaksızın bu denli yaşamsal tanımlandığında bazı şeyler gözden kaçabiliyor. Örneğin üretim sistemlerinde verimlilik, kaliteli ürün/üretim, destek hizmetlerinin sürekliliğinin işletmelerin hâlâ öncelikli konuları olduğunu, bu konularda oluşturdukları standart yönergelerin başarılarında önemli bir yer tuttuğunu, artımsal iyileştirmelerle sürekli gelişmeyi sağlayabildiklerini biliyoruz.

Yenilik her derde deva mıdır? Her şeyin önüne yeniliği koymakla insanlığın bugüne kadar ortaya koyduğu kalkınma ve üretim yöntemlerinin hepsi başarısızdı mı demek istiyoruz? Hepsini inkâr ediyoruz da yenilik sihrili bir ilaç gibi bütün dünya görüşlerimizin önüne mi geçiyor?

Yeniliği beslediği söylenen müşteri talebinin (gereksinimin?), teknolojik gelişmelerin, keskin rekabetin olmadığı refahın çok düşük olduğu (sağlık, beslenme, okullaşma, hijyen vb. sorunların tavan yaptığı) ortamlarda yeniliği ne-nasıl-kim gerçekleştirecektir? Bu gibi ortamlarda günümüzün yaygın ideolojisine pek çekici gelmese de kamu, sosyal adanmışlık yeniliğin kaynağı olabilir mi?

Bazen kavramları tanımlamada “ne olmadıklarını” tanımlamak güç olsa da daha yararlı olabilir. Deneyelim:

- Yenilik teknoloji veya yeni olan değildir.
- Her geliştirme yenilik değildir. Sizi rakiplerinizden farklı kılmayan ya da kopyalanması kolay geliştirmeler yenilik değildir.
- Bilineni/yapılanı kendi araçlarınızla yapmanız yenilik değildir.

- Teknolojik olarak yeni malzemelerle bilinenleri yapmak yenilik değildir.
- Yenilik “ampullerin” parladığı “evreka” anı değildir.
- Her yeni fikir yenilik değildir.
- Her farklı olan yenilik değildir.
- Bir keşif, değer yaratmaya başlamaksızın yenilik değildir.
- Yalnızca “tıklamayı” arttırmayı amaçlayan “app”ler yenilik değildir.
- Sosyal sorumluluktan arındırılmış yenilik, yenilik değildir.
- Bir problemi çözmüyorsa yenilik, yenilik değildir.
- Yenilik ortalama bir çözüm değildir.

Tanıımı doğru koyabilirsek ülkemizde eğitim sistemimizi “kindar neslin” tasallutundan kurtarıp yeniden laiklik ilkesine oturtmak ve barış karşıtı siyasaları geriletme ve ülkemizde kalıcı barışın sağlanmasında gerçekçi yenilikçi yaklaşım ve çözümler oluşturma olasılığını da arttırabiliriz.

Evrensel sorumluluk taşıyan bilim insanlarının da bu yolda yapabilecekleri önemlidir elbette. Geçen yıl kimya alanında Nobel ödülü kazanan Aziz Sancar, “*Hayatımda Nobel dahil bütün bilimsel başarılarımı, her şeyimi Türkiye’deki barış için verirdim. Barışı sağlamanın bir yolu olsaydı yapardım, eğer onu başarabilseydim Nobel’den de vazgeçerdim. Nobel’i vermeye hazırım yeter ki ülkeme barış gelsin.*” diyor. Nobel ödülü ile taçlandırılmış bir bilim insanı barış için daha fazla ne verebilir ki!